

Tôi đ a b n T n c a tôi đ n n i an ngh cu i cùng th m thoát đã m y năm qua, hôm y vào đ u mùa Xuân, hoa h ng, t ng vi, hoa cúc... n đ y tr c v n. Đ i tôi t h n m y ch c năm nay đã ti n đ a ba ng i b n bi n bi t ra đi.

Ba m i sáu năm tr c, tôi đã ti n đ a Ninh, ng i b n cùng khóa, chúng tôi cùng h c t i m t tr ng hành chánh c a chính ph . Ninh cũng cùng l p v i T n. Ra tr ng đ c h n m t năm, b ng m t hôm tôi đ c b n bè cho bi t Ninh đ t m ch máu ch t. H c chung tr ng, cùng l p nh ng tôi và chàng không thân nhau, đ c bi t chàng di c vào Nam có m t mình, v i ng i anh bà con, cũng g n nh t c vô thân . Khi xác còn qu n t i nhà, m y ng i b n cùng khóa nh S n, T nh đi phúng đ i u v b o:
-V ng quá, đám ma gì mà v ng hoe!

Hôm ti n đ a chàng, T nh lái xe ch tôi đi, nh ng ng i b n đ ng h c ch ti n Ninh n a đ ng r i quay v . Chúng tôi đ a chàng lên t n n i trên Gò V p, đám táng trông nghèo nàn, đ n s quá. Lúc s p h huy t tôi đ a m t nhìn quanh ch th y loáng thoáng h n m i ng i, h u h t là b n bè, hàng xóm. Không gian v ng l ng l th ng, ch có ti ng l ch k ch c a m y ng i phu đang h huy t. B n phu chu n b l p đ t chôn thì m t bà m c áo dài màu nâu ch y l i huy t, tay c m hòn đ t, mi ng m u máu khóc b o chúng tôi:
-Các anh i! Ném cho c u y hòn đ t!

R i t nhiên bà y khóc um lên:

-M i hôm nào c u y l i nhà ch i v i chú em tôi, th mà bây gi c u y... hu. .. hu !! T i nghi p c u y!

Ti ng khóc c a bà phá tan b u không khí yên l ng. M c dù khi an táng ch có m t i khóc c a m t ng i hàng x , ng i đ ng n c lã, nh ng nó l i c m đ ng và chân thành h n là nh ng l i khóc hình th c, nh ng l i ta th ng th y i nhi u đám khác:

-i cha i! Bi t bao gi con m i l i đ c g p cha

-i anh i! n nào b em đi cho đành !. . .

Bà m c áo nâu b t khóc vì đám tang v ng quá, bu n quá. Dù đám ma hay đám c i, ng i ta đ u thích làm cho to nó m i oai.

Ng i ta th ng ti c cho Ninh, chàng còn tr , ch a v ch a con, đ i chàng còn t i nh óa hoa m i n , đ ng công danh, ho n l c a chàng còn dài, th mà nay chàng nh hoa đã lìa cành...

Th r i m i m y năm sau, tôi ti n m t ng i b n từ đ n n i an ngh . Đó là m t đám ma nghèo nàn, b r c trong m t xã h i b n hàn, đói rách.

Nam t c i t o cùng nhà, cùng tr i v i tôi, đ c th v cùng ngày l i g n nhà. Chàng cũng ch a v con, nh ông c . Ông c khá gi , nhà có v n t c r ng rãi g n Gò V p. M Nam m t đã lâu, ông c có v khác, m i l n l i ch i chàng nhìn bà m gh nói th m v i tôi:
-Tôi ch ng thêm ngó đ n cái m t!

Sau chàng l i đ n đ n v i ng i em Tân Bình. Ít lâu sau tôi l i ch i, Nam than th :
- Tôi làm cho t h p đ c m y tháng l i h t vi c. đ đây em tôi nó cũng th t nghi p, nó s ng nh v bán hàng ngoài ch , tôi cũng ng i quá anh !

Ch ng n a năm sau, th nh tho ng tôi l i ch i nh ng ít khi g p, chàng hay nhàb n bè và ban đêm đi giao bánh ng t cho các c a hàng, nghe nói cũng v t v l m. T i t i, đi l i lò bánh l y hàng, đêm hôm khuya kho t đ p xe đem đi giao cho các c a ti m. Hàng nghìn hàng v n ng i c i t o nh Nam, ông ch ng ra ông, th ng cũng ch ng ra th ng, h ph i kéo lê t m thân tàn ma đ i gi a cái xã h i b n hàn đói kh này, m t xã h i đã h giá tr con ng i đ n ch không còn nhân ph m, con ng i ch bi t ch y quanh đ ki m mi ng ăn! quanh năm su t tháng ch bi t ch y ng c ch y xuôi, đ m m a dãi n ng đ ki m cái gì b vào m m cho kh i đói, ngoài ra không có gì khác.

Nam đ p xe giao hàng v t v nh ng cũng ch ng đ ăn, đ xài. Có hôm chàng ch ăn có m t bánh mì, m c dù b a đói b a no nh ng chàng l i t ái cao, m i l n b n m i ăn c m chàng c ch i đây đ y:
-Không! Tôi v a đi ăn ngoài ti m v mà!

B ng đ i c n cào nh ng chàng v n gi th di n, Nam ít khi v nhà, ông cu, bà dì gh , chú em, em dâu h h ng v i chàng. Đã thi u ăn, chàng l i thi u c tình th ng, đêm đêm sông pha s ng gió ki m ăn, giá l nh, h i đ c, s ng đêm lâu ngày tích t làm cho c th chàng suy nh c đ n.

M t bu i t i n , Nam b m c m a to r i hoá ra c m n ng, chàng ngh nhà b n hai ngày, b nh ngày càng n ng, chàng đi xích lô v nhà. Đ n t i mê man ch ng còn bi t gì, chú em đ nh đ a đi nhà th ng nh ng không k p, chàng v i trút h i th trên gi ng. M t ng i b n báo tin cho tôi r i th dài k t lu n:

- Nguyên do cũng t i v t v quá, đi đêm đi hôm mãi, khí đ c c a tr i đ t nó t l i, ăn u ng thi u th n, c m m t cái là ch t ch có gì đâu!

Hôm đ a đám Nam tôi đ n r t s m, ông c thân sinh chàng ng i khóc v t v:

- i con i! t nay b m t con r i! i con i là con i!

Ông c v t v th m th ng l m. Th y v y anh b n tôi l m, nguyệt r i nói nh v i tôi:

-C th ng con sao không nuôi nó, không đem nó v chung, nó ch t r i m i v t v!

Bà em dâu bày c ra cúng, l vái s s p, anh b n l i l m, nguyệt r i nói nh v i tôi:

-Lúc s ng thì không cho ăn, ch t r i m i cúng!

Hai gi sau chúng tôi đ a chàng lên lò thiêu xác b ng chi c xe ô tô buýt. Đ a m t nhìn tr c sau, tôi ch th y ch ng m i m y ng i, nhà nghèo không kèn, không tr ng, không có đ t chôn nên ph i thiêu cho r .

T i lò thiêu, m y ng i b n trò chuy n v i nhau v cu c đ i bi th m c a Nam, có ng i nói:

-Ôi thôi! ch t nh th cũng là r nh n đ i, cu c đ i ông y sao mà b c b o quá!

Đ i chàng b c b o th t, C ng S n nó b tù chàng g n sáu năm, khi tr v cái xã h i b n hàn đ i rách, bà con ru t th t c a chàng nhìn chàng b ng c p m t l nh lòng nh gió heo may! Ông c , chú em, bà dì gh , em dâu h h ng v i chàng, cu c đ i sao mà b c nh v i! H h h ng v i chàng đ g n gi cu c s ng c a h gi a cái xã h i vô cùng khó khăn mà con ng i ta giành

gi t, đ m đá nhau ch vì mi ng ăn. Nam đã ch y ng c ch y xuôi, sông pha s ng gió, ki m ăn thâu đêm su t sáng nh ng chua chát thay... nó cũng không đ b vào m m...

Chúng tôi đ a ti n Nam đ n n i an ngh đ gi i thoát chằng kh i cu c đ i b c b o. Th là chằng đã r nh cái n đ i!

Và r i m i tám năm sau, vào m t mùa xuân m y năm v tr c tôi ti n b n T n c a tôi. Ng i ta th ng gi i đùa chằng là T n chân g vì có th i chằng vi c t i m t qu n i mi n Nam, Vi t C ng t n công qu n, T n b th ng i chân nh ng gi ch t, khi đ ch vào qu n i c soát t ng là chằng đã ch t, chúng quanh qu n m t h i r i rút đi. Nh gi ch t hay quá nên cu c đ i chằng đã kéo dài thêm ba m i sáu năm n a cho đ n t n mùa xuân năm y, đáng đi c a chằng trông h i cà nh c, cà nh c m t tí, nh ng thoát ch t cũng là ph c đ c r i!

T n cũng h c cùng khóa v i tôi và Ninh, ra tr ng có làm chung nhi m s ch ng hai năm, tôi đi s khác. C ng S n chi m mi n Nam, chúng tôi đi tù c i t o, i g p T n trong tr i nh ng chằng đ c v s m l m, ch c là có b o lãnh gì đ y. C i t o v , d ông d th ng, chằng cũng lần l n ki m s ng v t v m y năm, b ng có ng i quen r đi ch ph i đóng hai cây vàng , th là hai b con T n đi thoát, th t là ph c đ c, ng i ta m t d m b y cây không đi đ c, h i y chằng bán cái xe Honda l y m t cây và thu vết h t trong nhà đánh m t ván bài chót.

Vào M chằng v a làm v a h c đ i n t , v a gi i ti n v cho v con còn i Vi t Nam. T n i M c ch c năm, b o lãnh cho v con sang thì tôi m i đ c vào M .

H i y tôi l ng y nh chim chích vào r ng! liên i c đ c v i h i đ ng môn cùng tr ng le que co d m b y ng i, r i T n v i tôi l i g p nhau n i đ t khách. H i tr c không thân nh ng nay T n t ra h t s c ân c n v i tôi. Chằng xu ng thăm, m i v nhà ăn c m. M t hôm tr i đông giá l nh, tuy t r i i t , chằng cũng lái xe g n hai ch c đ m ch tôi lên nhà ăn u ng.

Tôi i g n T n đ c m y năm, đang lúc qu nh hiu, b ng , chằng là m t ni m an i i n cho tôi. Tôi đ n đi làm ăn i bang khác m y năm r i i tr v , khi y T n đi m ru t đ , tôi lên thăm chằng, cũng m ng cho chằng thoát ch t. Ít lâu sau nhóm b n h u i i b o chằng b cancer , t ng là ru t đ nh ng bác sĩ khám phá ra là ung th , tôi cũng lo cho T n vì ung th thì có mà ông gi i cũng không ch a đ c.

B n cùng tr ng ngày m t đông h n, nay chi h i đ ng môn đã đ c m y ch c ng i, qua m t bu i h p m t, tôi th y T n sa sút đi nhi u, chàng già h n đi, trông ph ph c b nh ho n. Th nh tho ng lên thăm T n, có l n nói chuy n chàng v nh vào b ng, nét m t âu s u b o tôi:

-Cái b ng tao nó v n đau, m i l n ăn xong tao l i th y đau đau, h ng năm mỳ nên đi khám nghi m, m i b thì đ ch a h n, mình già r i, đ b nh l m!

Nói r i chàng ng i th ra gh , tôi th y trong đôi m t chàng thoáng hi n v lo âu, bu n bã. Chàng đau đ n ít, nh ng lo l ng, bu n r u thì nhi u vì ph i t ch ng ki n cái ch t c t t ti n l i, ung th có nghĩa là đã trông th y bóng t th n. M c dù m y th ng bác sĩ l i khám nghi m cho chàng, dù ph ng pháp tr li u t i tân c a x v n minh h u hi u đ n đâu cũng không ngăn n i b c đi c a t th n. Tôi cũng th ng cho T n, lo cho chàng nh ng bi t làm gì h n đ c? cái đau kh nh t c a chàng không ph i là c n đau th xác, nh ng tr c m t chàng th y rõ h n ai h t bóng dáng t th n c t t ti n l i.

Tôi r t mu n thăm T n nh ng đ ng lên nhà b n xa và khó đi, ph i qua m y con đ i l chi chít nh ng xe, chúng ch y ào ào nh thác. Tuy v y, có đ p lên Dallas tôi đ u ghé thăm b n, có l n anh th ng i b o:

-Cái b ng tao nó v n đau, b o hi m nó tr tám trăm ngàn r i mà ch đi đ n đâu !

Tôi th y chàng ta ngày càng suy y u, tóc b c h n đi, m t h t c phong đ , căn b nh quái ác v n ch a ch u tha cho anh, nó b t anh ph i s ng cho đ n ch t. Cái căn b nh kinh hoàng tàn ác y không cho con b nh ch t ngay! Nó b t ng i ta ph i s ng trong lo âu kh c kho i, đau đ n dai đ ng cho đ n ch t, m t căn b nh quái ác và vô cùng tàn nh n.

Th m tho t b nh ho n đã kéo dài b n, năm năm qua, t nhiên tôi nghe ng i b n b o i ph i c a T n có v t đen, th i k cu i cùng c a b nh ung th . Chàng đi n m b nh vi n tr li u m t th i gian lâu, nh ng bác sĩ bi t là vô v ng, h cho T n v nhà ch ch t. Hôm tôi lên nhà thăm, th y chàng vui v , th n nhiên ch ng có v gì cho lo s c , m c dù ph i đeo bình n c ti u, chàng v n t i c i h i thăm tôi m i chuy n, nào vi c làm, nào chi h i đ ng môn. Bao nhiêu lo âu, kh c kho i ch ng ch t b y lâu nay đã đ n lúc bão hòa, m t ng i đã c m ch c cái ch t trong tay không còn bi t s là cái gì n a. Tôi ch nói chuy n tr i mây nh ông Kèo, bà C t s p c i v , g ch ng cho con, an i ho c lên dây cót tinh th n m t ng i s p ch t ch là trò gi

d i. Ít lâu sau gia đình xin hăng b o hi m cho chàng đ c vào n m m t b nh vi n g n nhà vì v con không đ s c trông coi, h đ ng ý cho.

M t bu i chi u cu i đông, tôi đ n thăm T n l n chót t i b nh vi n đ t chút tình b ng h u v i ng i b n tri k lúc s p ra đi. Đó là m t b nh vi n nh , bãi đ u xa v ng tanh v ng ng t.

Vào đ n phòng tôi th y chàng n m dài trên gi ng, m t h c hác nh ng t nh táo. Bà v đ a g ng cho chàng soi m t b o:

-Này! Ông soi m t xem có b méo không?

Bà ta v n th n nhiên vui c i m c dù đã ph i kh s h u h ng i ch ng b nh ho n b y lâu nay. Cô con gái ng i c nh t v u s u. T n t i c i b o tôi:

-Mày i! Tu n tr c tao t ng tao đi r i, b n bè đ ng vây quanh, tao thi p đi, v con tao nó khóc, th mà tao l i t nh.

Tôi nghĩ th m:

-Không đi tu n tr c thì tu n sau cũng v y ch gì!

Tôi ch thăm h i băng qu vì bi t r ng đ i v i ng i c m ch c cái ch t trong tay, an i cũng ch là th a. Tôi rán ng i lâu thêm đ c đ m l i m t chút tình b ng h u s i m lòng chàng nay đã ngu i l nh nh m t đ ng tro tàn và cũng là đ t tình đ a ti n k ng i đi, bi t bao gi m i g p l i nhau? Nói chuy n khá lâu, tôi ra v , bãi đ u xe v ng ng t, tr i đã t i đen, đ ng ph đã lên đèn, nh ng h t m a phún r i l t ph t r i trên vai tôi. Tôi không ngăn n i xúc đ ng đang dâng lên trong lòng vì th ng b n và bi t r ng chi u nay mình g p T n l n cu i cùng, th là h t! Tôi b ng nh l i th i tu i tr đã qua... m i ngày nào b n bè cùng ra tr ng, chàng còn tr đ p giai, đ i t i nh hoa th mà bây gi đã m y ch c năm qua! cu c đ i nh m t gi c m thôi.

M y tu n sau m t ng i b n báo tin cho tôi bi t T n đã qua đ i, anh y k t lu n:

-Ôi thôi, cũng m ng cho ông y, v a kh cái thân, làm kh v con i làm phi n xã h i năm sáu năm r i.

Hôm làm an táng ng i ta ch xác chàng v ghé thăm nhà r i m i lên nhà th làm i đem chôn y nh trong phim The Road Home, Đ ng V T m c a đ o di n Tr ng Ngh M u v y. Tôi đi chung xe v i m t ng i b n đ n nhà th , lúc y h đang làm i, ông cha gi ng hay i m, d n th Ki u, Nguy n Công Tr đ nói v đ i ng i, linh h n b t t . Cha gi ng xong, ca đoàn g góc bên trái nhà th c t ti ng hát vang, các cô h c sinh gi ng trong và cao lanh i nh, h hát r t hay nh ng sao tôi th y gi ng hát y bu n th m thía và i nh o y nh khí i nh ngoài tr i hôm y, gi ng hát cao vút lên, vô cùng th m thía khi n tôi s ng s , bàng khuâng, tê tái. M i i n gi ng ca vút lên tôi th y lòng mình t nhiên giá i nh nh băng tuyết t. Các cô gái tr hát r t lâu, gi ng hát lanh i nh vang lên cho đ n khi i t t.

Gia đình lên cám n quan khách r i m i ng i i c đ c chu n b lên đ ng. Hai ng i nhân viên nhà đôn ăn m c i ch s , i nét m t nghiêm ngh đ y cái quan tài đen ngòm xu ng phía d i ti n th ng v phía tôi, cái quan tài đen ngòm y nh đâm th ng vào tôi!... Bà v , các con trong b tang ph c đen, đ u chít khăn tr ng s t sùi i ng n i dài.

Khác v i nh ng i n ti n b n tr c đây, bây gi i n đ u tiên tôi đi đ a ma t i M . M t đám tang văn minh, toàn nh ng xe h i bóng loáng, th m i ng, không có ti ng khóc than, ti ng kèn ti ng tr ng, nh ng tôi th y lòng mình tê tái và bu n ra r i t. Đoàn xe đi ch m ch m m t lúc lâu m i đ n tha ma. Lúc h huy t m y ch c ng i b n đ ng môn xúm xít vây quanh, ai n y t v ti c th ng cho T n. Th y ông anh T n ném m y bông h ng xu ng h , tôi cũng b t ch c ném theo.

Ch trong m t cái ch p m t thôi! Ng i phu nhà đôn lái xe máy i vèo vèo i p đ t.

Th là h t, ch m đ t m t đ i ng i!

B n đ ng môn ai n y tê tái, bàng hoàng ch ng ki n cái ki p ng i phù du, mong manh nh m t

ng n đèn d u!

Đánh vèo m t cái th là h t!

M c dù T n đ c ra đi trang tr ng, vắn minh, song tôi th y s ra đi y gieo vào lòng tôi nh ng c m giác tê tái, th m thía và bu n mênh mang nh không có bút m c nào mà t cho si t đ c.

Tôi tr v nhà vào lúc x chi u, xuân sang ti t tr i m áp, m y khóm h ng, khóm cúc, t ng vi n hoa r c r tr c v n, chim chóc c t ti ng hót líu lô chào m ng mùa xuân tr i. Cành cây đâm ch i, n y l c, báo hi u s s ng h i sinh sau nh ng ngày tháng dài c a m t mùa đông giá l nh, v n v t m mi u cùng v i trăm hoa đua n trong kho ng không gian đ m m.

Nh ng sao tôi t nhiên th y lòng bu n r i r i và chán ch ng vô t , th c không bút m c nào mà t cho si t n i lòng c a tôi khi y. T i ly h ng ch ng? t i cu c đ i đã đ n lúc x chi u hay t i nh ng n i giá l nh vô hình c a giây phút thiêng liêng sinh ly t bi t? Khi y tôi đang đ ng bên nh ng đóa hoa h ng m i n , t i đ p r c r trong gió xuân, m t làn gió nh tho ng đ a nh ng bông hoa đ th m và th m ngát ng ng nghiêng nh đón chào tôi tr v nhà, năm nay hoa h ng n đ p quá, th t là tuy t v i.

Nh ng sao ti ng ca réo r t, l nh l o, cao vút c a các cô gái hát bài thánh ca v n vang d i bên tai tôi, hình nh các cô gái góc bên trái c a thánh đ ng v i gi ng ca cao vút, l nh lòng cho đ n lúc này v n hi n rõ trong trí tôi cùng v i hình nh c a chi c quan tài đen ngòm đang l ng l ng ti n th ng v phía tôi. T t c nh mu n kéo tôi ra xa kh i khung c nh trăm hoa đua n t i đ p tuy t v i cùng v i h ng th m ngào ng t c a bu i đ u xuân.

Gi ng ca y đã khi n tôi th y hi n lên trong lòng m t c m giác r n r n, l nh l o. Nó bao b c qu n quít l y tôi và c đi theo tôi mãi, tôi mu n đ t nó ra, nh ng kh n thay. . . tôi không th nào mà đ t nó ra cho đ c.